

Алеко Константинов

По „изборите“ в Свищов

Свищов, Алеко Константинов
Окръжният управител има заповед да се
Придържа строго в границите на закона.

Стоилов

Това беше отговорът, който получих на 9 септември т. Г. от г. Стоилова на телеграмата ми, с която молих да се спрат явно беззаконните „морални влияния“ на свищовските преставители на властта. Окръжният управител с председателя на постоянната комисия и околийският началник няколко дни преди изборите бяха тръгнали от село на село из Свищовската околия и упражняваха „морално влияние“ по такъв начин: „Негово царско височество пред няколко дни, като мина край Свищов, поръча да изберете *тези* (консерваторите), недейте избира другите (Алеко Константинов, д-р Ванков и Никола Константинов), защото те ще изпъдят княза.“

В три четвърти от селата тези агитации на властта селяните посрещнаха с подигравка. Някои от тия подигравки са доста остроумни. Например в село Саръяр, когато околийският началник казал, че „правителството *иска тези* (консерваторите)“, събраните селяни му отговорили иронически:

– Е хубаво, господин началник, ако правителството толкоз ги *иска*, нека им пише по едно писмо да идат в Софшия, па да се върши работата; защо ще ходим на избори?...

Няколко пъти бяха викани в окръжното управление селските кметове и писари и върху тях се упражнило „моралното влияние“.

В навечерието на изборите, в събота, окръжният управител с Атанаса Данков, един от „избраните“, буше тръгнал от кафене на кафене, от кръчма на кръчма да „влие“. В едно турско кафене ги нагазват троица младежи, най-видни търговци, от които единият, като се обърнал към находящите се в кафенето турци, посочил към управителя и извикал:

– И този е окръжен управител! Не го е срам, да ходи по кръчмите да заплашва мирните избиратели!

Тия трима младежи в същата вечер бяпа нападнати от еднав пияна шайка, предвождана от полицията, и арестувани. През цялата нощ, срещу неделя, в Крайната махала, пред Горчовото кафене, е пирувала за сметка на „избирателите“ една шайка от власи и цигани – надеждната опора на свищовските консерватори.

В събота вечерта беше въвн от всякакво съмнение, че 9/10 от

избирателите на Свищовската околия бяха в полза на самостоятелните кандидати; на тяхна страна бяха без изключение цялата интелигенция, всичките търговци, цялата Долня махала, най-голямата в Свищов, и с изключение на три-четири, всички села на Свищовската околия и освен това всичките турци.

Сутринта в неделя почнаха да се стичат избирателите към определеното място и мирно очакваха да се почнат изборните. По едно време откъм Крайната махала се зададе с музика начело една тълпа от пияни чудовища, с кървави от всенощно пиянство очи, предвождана от А. Данкова, Няголовци, Копоевци и подобни тям личности, лишени от граждански и политически права за позорни престъпления. Тази тълпа от неокачествими страшилища (един мой приятел с крайно зачудване ми каза: „Аз до днес не съм предполагал, че в нашия Свищов живеят такива страшни хора...“) нахлу в двора с викове, с грозни заплашвания и псувни нанхълтаха в избирателната стая, окръжиха бюрото и почнаха да изблъскват през вратата и прозорците (два метра височина) избирателите, след като им ръзгъсваха неугодните тям бюлетини.

Почнаха се „изборите“ и председателят на бюрото повика махалите и общините не по азбучен ред, както предписва законът, а покани само тия общини и тая махала, която предвождаше Данков, Между това в двора и на улицата се сгрупираха хиляди избиратели. Като видя това, пияната шайка изгуби кураж и почна да се пръска. За да се поддържа духът им, председателят на бюрото повика въоръжена сила и вместо да накара да изхвърлят буйствуващите пияни скандалисти, ний видяхме, че няклоко конни и пеши жандарми, предвождани от окръжния управител, околийския началник и двама полицейски пристави, хвърлиха се като бесни в избирателното място и с бой, с тласкание, с псувание, подпомогнати и от шайката, изблъскаха без никакъв повод най-видните граждани, а след тях пропъдиха всичките избиратели, които се събраха на митинг и осъдиха позорните насилия на властта. Всички протестиращи избиратели, преброени един по един в присъствието на прокурора, излязха 4853 души. Упълномощени от тази маса народ, неколцина избиратели телеграфирали до негово царско височество и до г. Стоилова и ги молиха да заповядат на полицията да допусне избирателите да гласоподават, но както от Евксиноград, тъй и от София си направиха оглушки и не се получи никакъв отговор. В 12 ч. 45 м. Избирателите отидоха да подадат протести на бюрото, но и там не ги пуснаха. Околийският началник своеволно избра между пет хиляди избиратели двама или трима и под конвой ги допусна да подадат протестите си. А за да упразнят

правото си, тези пет хиляди избиратели трябваше да минат през труповете на окръжния управител, околийския началник, приставите и жандармите, а след това пък да имат работа с няколко солдати, на които им били раздадени по двадесет патрона със заповед да стрелят на *месо*. А какво щеше да излезе от това? Щяха да останат няколко нещастни семейства, щяха на другата неделя да домъкнат една рота вайска и пак щяха да „изберат“ угодните тям лица. – Пусне ли се веднъж властта по пътя на насилията и беззаконията, с нея не е лесно да се бориш. Това го опитахме цели осем години, това продължаваме да го изпитваме и до днес...

В първото си писмо бях ви съобщил, господине редакторе, че направихме две фотографически снимки; от митинга и от момента, когато избирателите бяха възпрепятствувани от полицията да подадат протестите на бюрото. Против нещастните фотографически негативи още в същия ден се устрои цяла потеря, но и до днес полицията не можа да ги открие, и няма да ги открие; те са скрити добре. Тероризирането на населението се почна още на другия ден след изборите: почна властта да заплашва гражданите; околийският началник тръгна по селата да насилва селяните да *благодарят за свободните избори*.

Ето в общи чърти как се извършиха свищовските избори за *народни* представители. Ето как „победиха“ консерваторите. Когато избирателите заявиха на окръжния управител, че той няма право да се меси в изборите; когато му напомниха окръжната телеграма за свобода на изборите, той с една презрителна усмивка отговорише:

– Вий имате телеграма, а пък аз *имам писмо* – и се тупаше по джеба...

Ето какво означавала телеграчмата: „Окръжният управител има заповед да се придържа строго в границите на закона.“ Ако това е строго придържане в границите на закона, какво ли ще бъде пък беззаконието? Ако това е *моралното влияние*, какво ли пък ще бъде *неморалното* влияние?

Един куриоз. Като се видях, по желанието на някои приятели, с г. Стоилова в Свищов, той ме срещна много любезно и ми каза:

– Г-н К., ще мзи бъде твърде приятно да се срещнем в Народното събрание.

Като се върнах в София, виждам г. д-р Сава Иванчов, който също изпита *моралното влияние* в Радомир, съобщих му за срещата си с г. Стоилова и той ми каза:

– А бже Стоилов и на мене каза същото. Като се видях около Радомир

заграден с 200 души конници, мои избиратели, той се стресна и като ме видя, стисна ми ръката и ми кавза: „О, г. Иванчов, драго ми е, че ви виждам, и ще им бъде приятно да се срещнем в Народно[то] събрание.“

Едва се обменихме с тия думи, обади се и трети приятел:

– А бе, господа, че Стоилов и на мене каза същите думи.

Че като дигнахме един смях...

P.S. *Научавам се*, че някои младежи в София устройват нов клуб и не могат още да решат как да го назоват: дали „Клуб «Бяла Слатина»“ или „Клуб «Морално влияние»“. При всичко, че отсега нататък с името „Бяла Слатина“ ще се свързва възпоминание за една от най-позорните подигравки с изборителното право на българските граждани, но все пак аз съм на мнение клубът на младежите да се нарече „Клуб «Морално влияние»“. То има и по-общ характер, по-дълбока смисъл и съдържа в себе си безконечно ядовит сарказъм.

Препоръчвам на моите приятели от Свищов, Видин, Лом, Търново, Кюстендил и др. Да последват примера на софийските младежи.

Ето епоха, която ми дава неизчерпаем материал за „Бай Ганя“.

София, 21 септември 1894 г.

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3723>]